

KŐRÖSSI P. JÓZSEF

Magyar benzin

A faluba tévedt, nem véletlenül, egy amerikai pár. A parasztok sem értették, hiszen ők úgy tudták, hogy a falujuk nincs rajta a térképen, hozzájuk korábban az idegen betévedt és már fordult is vissza. Legfeljebb a kocsmánál állt meg kifelé, de azt is többnyire zárva találta.

Egy idősebb férfi meg egy fiatal nő szállt ki a piros rendszámú gépkocsiból, cingár volt mind a kettő. Eladó házat kerestek. Kíséretük is volt: egy másik kocsiiban egy pesti nő, meg egy pesti férfi. A pesti nő beszélt angolul.

Még dúlt a cucilista diktatúra később puhának minősített időszaka, és minden későbbinél nagyobb volt a szabadság. Olyannyira, hogy ha megkérdezték az Európát, Délkelet-Ázsiát, Észak- és Dél-Afrikát bejárt amerikai csavargókat, hol akarnak élni, azonnal válaszolták: Amszterdamban, vagy Budapesten. Amsterdam és Budapest – soha nem került ilyen közel egymáshoz, mint ebben az összefüggésben, nem mondjuk ki: kontextusban.

Amsterdam drága, Budapest nem fogad. Budapest fogadott, de a befogadáshoz cinkos helyi partnerekre és együttműködő, hivatalnoki képmutatására volt szükség. Mindaz, ami a kapitalizmusban, mindenki tapasztalhatja, túrhetetlen. Minimális ajándékozási kedvre is, mert az emberek szerettek a törvényeket kijátszva, önzetlenül segíteni, többnyire mindig az állam zsebére. Ami ma nem megy, ha mégis, akkor jobban, mint azelőtt, és saját haszon is lesz belőle. Az emberek akkor még összejátszottak a hivatallal, meg a rászorulóval is. Cinkosság volt ez is, meg az is. Hazudozni kellett, aminek az igazságtartalmát az eljárás során minden résztvevőnek – tanácsnak, mert annak nevezték, amit a mai fiatalok önkormányzatnak hívnak, rendőrségnek és magánembernek, aki a befogadó nyilatkozatot adta – beleéléssel vállalnia kellett. Így aztán közös áldozat árán telepedett le az amerikai házaspár az egykori KM (Kis Moszkva) határában, ahol azóta is boldogtalanul él, már amikor nem a föld valamelyik más fertályán boldogul.

Május elseje, vagy augusztus huszadika volt, a nemzetközi munkásosztály szent, vagy a magyar alkotmány és az új kenyér vörös ünnepe, a munkásörtség akkor még legfényesebb napja, amit a kocsmában, és előtte, nagy tömegben a kocsmáros házipálinkájával és meleg sörrel múltattak el azok, akik a munkásörök céllövöldéjére már nem értek be. A csodabogarakat, akik előbb a templom, majd a kocsmá előtt érdeklődtek eladó régiház iránt, vendégül látták, sorra fizettek nekik. Pityu kavarta két üstben a birkapörköltet, egy harmadikban főzte a burgonyát. Később az óvodaudvaron felállított ünnepi sátor alatt további házipálinkával, valódi száznolcvanliteres réz üstben, kétszer kifőzött – szilvával, de inkább vegyessel – és csehszlovák sörrel kínálták az amerikaiakat. Nem sok idő telt el, feleslegessé vált a magukkal hozott tolmács. A tót parasztok, különösen az idősebbek, valamilyen

angolt beszéltek, az amerikaiak meg kisszótárral a kezükben nyűtték a valamilyen magyart. Plízf líve meszidzs after dö thón. Ez is angol baszki, mondta az egyik középkorú szőke férfi, aki sofőrnek tanult, de az epilepsziája miatt, ahogy mondta, leszerelték. Ezek meg amerikaiak, mondja a másik. Nem mindegy? Az is angol. Az igaz, még sem értik az angolodat. Nahát! Te oktatsz ki engem? Én nem oktatlak, csak megjegyeztem, hogy, láthatod, nem értik. Ne oktass má! Ezt hallom minden pesti telefonba. Munkát keresek, baszki, oszt ez van munka helyett. Üzenetrögzítő. Nem számít a magyar ember – mondja a tót. – Semmi se számít, meglátjátok. Már kívülről tudom. Plízf líve meszidzs after dö thón. Ja – mondja erre az amerikai férfi. Ja, én Amerika. Kijavítlak: amerikai! Amerikai! Ja, je amerikai, mondta az amerikai, Ámmeriká naágy! Nagy, baszki, Amerika nagy, mi meg kicsik és szarok vagyunk, azt is tedd hozzá. Röhögtek. Azt nem mondta. Mit nem? Azt hogy kicsik és szarok. Azt nem. Akkor te mé mondod. Csak, baszki.

– Ti is isztok Ámerikában? – kérdezte az egyik nagy szájú, az, aki mindenki szavába belevágott.

– Isztak? Mii?

– Igen, ti Ámerikában?

– Te mit isztok? Itt, nem Ámerikában.

– Mi, mit iszunk, amit te baszki, magyar benzint.

– Ez maaágyar benzin?

– Az, baszki.

Lajos, aki nyugdíjas parasztnak mondja magát a tanács kapujában áll. Nem tántorog, mert éppen a hónapokkal ezelőtt számára levert karóba kapaszkodik. Két ilyen lajoskaró van a faluban: a kocsmá udvarának bejárata előtt, meg a tanács kapuja mellett. Lajos sokáig nagy városokban élt, tudja, hogyan kell taxiért kiáltani, de most szólnia sem kell, elég, ha megjelenik a tanácsi kapu előtt, és a karóba kapaszkodik. A cigánygyerekek megosztóznak a fuvaron, nem is kérik azonnal a pénzt, Lajos másnap mindenre emlékezik. Most éppen hárman tolják a furikot, benne Lajost, a dombnak fel a kis sikátort megkerülve a buszfordulóig, amivel szemben Lajos lakik.

Esteledett, amikor az amerikai férfi, akit a parasztnak már Dzsokynak szólítottak, elindult az út szélén parkoló kocsira felé, a fiatal amerikai nő, őt Pamelának nevezték el, négykézláb követte. A kapuig jutottak. Ott a férfi is négykézlábra ereszkedett, s a két óvatos waltdisney figura, fejét ide-oda forgatva, a fogatlan nép szórakozására sepegtet tovább. Még azok az öregasszonyok is röhögtek, akik férjüket látták a talajszinti közlekedőkben. Nagyon ismerősek, mondta az egyik feketébe öltözött öregasszony a kerítés mellett. Esküszöm, ezek már jártak itt. His villige is dö center oaf de Wörd, kiáltotta oda az asszonyoknak Dzsoky, amikor négykézlábról két lábra emelkedve elhajlott alatta a lajoskaró és elvágódott. Most már mindenki magyar, mondta mellette a másik öregasszony, akiről tudja a falu, hogy iszik, és az orvos előtt is hiába tagadja. A televízió mindent megmutat, édes egy aranygyermekem, hogy ezek hogy néznek ki, a mán, bocsássa meg az úr, nem is igaz. És az asszonyok még hónapokkal később sem értették, vajon a férfi miért hajtogatja folyton, amikor kínálják, hogy „magyar benzin nem iszok, magyar benzin nem iszok, baszki.” Amikor mégiscsak innia kellett, mint a kefekötő, különben mit keresett volna itt.

Dzsoky és Pamela a patak fölötti hídon elbizonytalanodott. Ha van segítség, akkor sem jutnak el a Bécsben bérelt kocsihoz. Sem akkor, sem évek múltán nem emlékszik rá senki, hogy aznap éjjel vajon melyik családnál aludtak el.

Nem sokkal ez után megvették az egyik házat, amit négy hónap múltán eladtak és másikat, jobb fekvésűt vásároltak füves udvarral, magas csűrrel a bejárattal szemben, magasított léckerítéssel. Biznisz, híresztelte az egyik volt munkásőr és tanácsstag a kocsmában, miután több hónapos bezárkózás után először merészkedett a kocsmába, és visszafoglalta korábbi törzshelyét a pultnál, ahonnan újabb tíz év után csak a májzsugora robbantotta ki. Ez a biznisz, mondta, és ott helyben bejelentette igényét az összes kiskertre, amelyek a patak jobb partján a szilvafák között sorakoztak. Az amerikaiak váltig állították, hogy a cserére nem a cigányszomszéd miatt került sor. Lehetett benne valami, mert a legtöbb nagycsaláddal azóta is jó kapcsolatot tartanak, bár mindenki tudja róluk, hogy sem kölcsönt, sem ajándékot nem adnak és nem fogadnak el, nem is kérnek és minden munkáért, szolgáltatásért tisztességesen, túlságosan is jól megfizetnek.

Ezektől nem lehet elég sokat kérni, mondta Elemér egy nagytakarítás után. Disznók vagytok, mondta Pityu. Miér, Pityu bácsi, ha van nekik. Akkor mán legyen nekem is. Megdolgoztam érte, mondta, és odalökött egy marok papírpénzt a pultra. Húzzál ki mindent, húzzál csak ki minden papirosról, mondta a kocsmárosnak, a többi előleg. A kocsmáros nem nyúlt a pénz után. Megmondom mennyi az annyi. Annyit adj. Nincs előleg. Nincs előleg? Halljátok testvérek? Nincs előleg! Hitel van, előleg nincs. Az amerikaiaknál pont fordítva van. Nincs hitel, de van előleg. Ezt magyarázd meg, baszki. Majd megmondom én nektek, hol van a kapitalizmus. A kapitalizmus nem a kocsmában van, hanem az ő fejükben van, meg itt né, a zsebemben, baszki, mondta Elemér és visszamarkolta a pénzt. A kocsmában hitel van, a zsebemben kapitalizmus. A cigány fuvarossal, Zsoltival, kisteherautón kétezerért bevitette magát a városba. Kis Moszkvában, egy többé-kevésbé illegálisan működő játékbárlangban föltette az összes pénzt, amit a buditakarításért az amerikaiaktól kapott. Kicsivel tovább kitartott, mint a szarozás, gondolta egy idő után. Záráskor, de még sötétben, gyalog indult hazafelé, arra számítva, hogy a napszámosokat szállító kisteherautók egyike majd csak felveszi, de senki sem vette föl, főleg azért, mert azok mind szemből jöttek, sohasem a háta mögül, amit Elemér csak későn, a falu határában vett észre. Bűnöző arcom van, gondolta, a holdfény miatt, és gyalogosan fejezte be első játékautomatajátékos kísérletét. De legalább kipróbáltam, mondta a kocsmában az átmenetben az újkapitalizmust képviselő munkásörnek, ennyivel is több vagyok, mint te. Pontosan tizenhét kilométer, nem a világ.

Az amerikai férfi és az amerikai nő sohasem járt egymás nélkül. A téli hónapokat ritkán töltötték a faluban, tüzfát sohasem vásároltak. Már kora tavasszal túrni kezdték a földet, a szó legszorosabb értelmében, két kézzel, legtöbbször térdepelve. Amikor felmelegszik, délben, erotikus vágyat ébreszt benne a föld, baszki, mondta az egyik fiatal kamionos a kocsmárosnak. Libidója van, mondta a kocsmáros. Az mi? – kérdi a kamionos. Feláll neki. A nőnek is? Annak nem, te balfaszos, nézzél te televíziót? Nincs időm, kamionozok. Az amerikaiak két kezükben egy-egy vödörrel a kerekés kútról hordták a vizet a legnagyobb hőségben, a déli órákban is. A parasztok a kerítések mögött kuncogtak. Igazibb parasztok minálunk, nem tótok,

nem magyarok – mondogatták egymásnak az emberek –, én negyven éve nem láttam ilyet. Nem gúnyolódtak, inkább szerették, szeretgették őket. Zárkózott emberek lettek, a faluban szokatlanul magas kerítést tovább toldották, és a jól értesült szomszédok állították, hogy nem tetszik nekik ez a felszabadítás, aminek a nép, most már bizonyos, hiszen Amerikában sem történik különkülön, áldozatául esik. A busz déli járata pedig, amelyik a környék valamennyi településéről összeszedte az utazni vágyókat egy ideje már feljárt a faluba, ez volt az első szabad választás eredménye, és nyár végén minden alkalommal lassított az amerikaiak háza előtt. Az utasok felálltak üllőhelyükről, és a kocsni jobboldalán sorakoztak, az állók pedig összefűztek, hogy nyakukat nyújtogatva együtt csodálhassák a kerítésen indázó, addig soha nem látott növények furcsa terméseit. Az egyik oldalon hatalmas, harsány színű, rücskös kígyótökök futkostak, mint valami kifestőkönyvben az angolnak, a másikon pedig színes, sűrű fürtökben lógtak az óriásbabok, de voltak egyéb csodák is, cápafejre emlékeztető cukini, meg pirosbokros rebarbara, a kipusztíthatatlan. Mint a mesékben, amelyeket most az idősebb falusiak is előhívtak az emlékekből. Csupa haszontalan növény, mint a népség, amelyik legfeljebb kártyázni, meg háborúzni tud. Barátom, én egy hideg fröccsér megmondom neked hová jutunk. Itt a fröccsöd, baszki, csak ne mond meg. Tedd el holnapra, Józsi, ma már így is furik visz haza, mondja Lajos minden harmadik nap, miután a kocsmában lehordta az amerikaiakat.

Gyakran tűntek el hónapokra. Fölcihelődnek, egyik napról a másikra, baszki, mint a cigányok. Vótak, ha vótak. Ilyenkor sűrű képeslapokon utasították a szomszéd parasztagdát, hogy vágjon füvet az udvaron, néhány napra terelje be a macskát az egér miatt, aztán meg eressze ki, hogy be ne szarjon, éhen ne pusztuljon, és ha már ott van, szellőztessen is. Egy-egy ilyen üzenetős képeslapnak óriási híre és értéke volt, kézzel kézre adták. A kocsmában álltak össze a férfiak, hogy a tartalmának, amely hol magyar, hol meg számukra idegen szavakkal próbálkozott, értelmet adjanak. A fordítás végeztével szétkürtölték a faluban, hogy ki milyen szónak találta meg a jelentését. A legviccesebb az volt, amikor egy megkésett képeslapon fűnyírásst rendelték Pameláék. A szűkszavú írás mellett rajzmelléklet is volt. Képregény baszki, mint a szombati hírlap. Ezt a képeslapot az emberek az istennek nem akarták helyesen értelmezni, s mivel a bélyegző dátumát sem tudták kisilabizálni, úgy gondolták, ahogy gondolhatták: az amerikaiak ezzel jelzik előre, hogy ezúttal nyáron is kihagyják az Ungarische paraszti – Ungarische paraszti! - életformát. Nem lesz mit megcsodálni a kerítéseken. Kiröhög a falu, ha én most a gépi kaszával beállítok Dzsokyi udvarára – mondta Gázóra Dani, aki a faluban az amerikaiak bejövetele után azonnal a fűnyírásra szakosodott, és azért hívták Gázóra Daninak, mert azelőtt gázóra leolvasó volt Kis Moszkva cytiben. (Ha M a világ közepe, márpedig az amerikaiak szerint it is dö center of de wörd, akkor Kis Moszkva az ő holdudvara, cyti a cytiben, én pedig az ő gátlástalan udvaronca szeretnék lenni. Miért mennél kaszával, baszki, előbb takarítsd el a havat. Nem azt írta, hogy azonnal? Itt van, ha tudsz olvasni. Azonnal! Amerika nagy, figyelmeztette Pityu is Gázóra Danit, elnézték az évszakokat. Most éppen nem mindegy, hogy a keleti vagy a déli partról üzen az amerikai. És ezzel a helyére tette a nyugtalanságot, oda, ahová való.

Aki az amerikaiak udvarán vagy kertjében dolgozhatott, kitüntetett embernek számított. Irigykedtek rá, az érdeklődés középpontjába került; mesélhetett, annak lehetett mondanivalója, annak kötelező volt a kocsmába járni, akkor is, ha különösebb esemény miatt nem hívták, az nem hallgatható. Téli estéken előfordult, hogy külön asztalt kapott. Kikapcsolták a televíziót, fölrajkhatta a lábát az asztalsarkára. Kitárták előtte és mögötte az ajtót, hogy kedvébe járjanak, a dohányfüst meg a keresztuzat végett kinyitották az ablakot is. Józsi bátyám, érezd magad otthon, mondták neki. Akivel az amerikaiak szóba álltak, abból néhány napra lett valaki, arról beszéltek, nem csak a szomszédban, a harmadik faluban is tudtak róla. Láttam egyszer, mesélte az egyik, hogy a vén Piroskával, beszélgetnek. Ki beszélgetett? Hát a fiú. Nem a fiú, a kapitalista úr, meg az apád fasza. Az. Hát még annak mekkora becsülete volt, aki dolgozni járhatott hozzájuk, és a konyhájukba is be nézhetett. Nincs azoknak semmijük. Asztaluk sincs. Csak pénzük. Kínai konyha, baszki. Nagy, görbe, kétnyeles vasfazék. Sok munka ugyan nem akadt, mert mindent maguk végeztek, de kaszálni sem kézi, sem gépi kaszával nem tudtak, és nem értettek a kőműves munkához, a tetőfedéshez sem.

Föltűnt a faluban, különösen a felvégben lakóknak, hogy heti egy-két alkalommal – már, amikor hónapokra visszatelepedtek a faluba – felkerekednek az amerikaiak, és irány a szemben lévő domb, amit ők hegynek, Csuda-hegynek neveznek. Eltűnnek a vízsodrás mögötti horhosban. Nem ám hátizsákkal, meséli Piros, mint a rendes turistanépek, vagy a búcsúsok, nem. Csak úgy, válltarisznyával. Aztán csak este kerülnek elő, vagy másnap se. A rosszseb bírja azt kivárni. Egyik évben Piros nála nyaraló unokáját küldte utánuk. Meg nem szólal, kiáltott utána, ha összetalálnátok, minek azt tudni nekük, hogy érted a beszédüket. Legjobb, ha nem mégyszembe velük, de eléjük se menj, akkor nem kérdezősködhettek.

Jánoska jóval az amerikaiak előtt érkezett vissza, pedig kerülő úton jött, hogy ne keltsen feltűnést. Hülyeségeket mesélt valami kertről, amelyben ahhoz hasonló magasszárú növények ringatóztak, amelyet a tévé is mutat, hogy irtani kell, különben büntetnek érte, harsogta Piros a kerítésen át. Ők azt nemhogy irtanák, hanem valami forrásból még öntözik is. Piros elzavarta aludni a gyermeket. Nem értette, minek az amerikaiaknak kert a hegy mögött, ráadásul az erdőben, amikor ezt a kis háztájit, a patak és az út között még akkor sem képesek megművelni, ha egésznap túrják kézzel, lábbal is. Ján van a dologban. Elcsavargott ez a kölyök, gondolta, majd utánanézetek. Vagy kémek ezek az amerikaiak, vagy – Jani unokájára gondolt – huncutok a pestiek. Jobb, ha szem előtt vannak mind a hárman, Janika, Dzsoky, meg Pamela.

Hanem valahogy mégis híre ment a mesebeli erdei kertnek, és egyik nap, azon a címen, hogy kitakarítják a Hidaspatak forrását, felkerekedtek az emberek. Csákányt, kapát, ásót ragadtak és egy kora őszi napon átmentek a hegyen kertnézőbe. Jánoska vezette őket. Ezek nem gombászni mennek, baszki, mondta az egyik féllábú férfi, az egyik vízivó. A mán biztos, mondta a másik, akit, mert vizet nem ivott, még nem amputáltak.

*

Évek múltán jöttek vissza a faluba – mesélte Pityu, nem sokkal azelőtt, hogy a mája szétrobbant volna. Ekkor már tapasztalt kapitalista volt Pityu, legalábbis így tartotta

számon a falú analfabéta tábora ott, ahol nem olvasták, csak hallgatták, meg nézték a legfrissebb híreket. Mind, mind, aki nem követte őket, egyik évről a másikra megöregedett. Legalább tíz család ment tönkre a faluban miattuk, az amerikaiak miatt. Az itt maradt feleségek elváltak, csoportosan, az árvák megszülettek soron kívül.

– Ezzel szemben, baszki, csupa vidám és gazdag öregember jött velük vissza, utána lehet nézni az újságokban. Házat építettek maguknak az amerikai kertészet mellett. Mert az nem bolgárkertészet volt, a' mán biztos. Ezt még a velük együtt érkezett koldusok, hajléktalanok is tanúsították. Mert hogy azok is jöttek csüstül, belőlük éltek. Volt, aki asszonyt hozott, pedig feleség is volt már neki kettő az előtt is. De az sem számított, csak a pénz. Gyereket is sokat hoztak. Dolgozhattak, el-eltünedeztek, de az már senkit nem érdekelt. Az amerikaiak is el-eltünedeztek, de már nem a horhosban, hanem az országúton, mert az kényelmesebb. Ez sem érdekelt senkit, hiszen minden alkalommal, amikor visszajöttek – buszon, sohasem gépkocsival – ajándékkal és sok pénzzel halmozták el az elvarázsolt parasztokat.

– Milyen ajándékot, baszki? – kérdezte Pityut Halleluja.

– Falvédőt, színest, baszki. Sárga, meg barna, meg minden. Cserekereskedelem. Cucilizmusról a kapitalizmusra. Hát azt – mondta a művelt Pityu és tovább mesélt a kocsma népének, az amerikaiakról, meg a velük egyszerre jött átmenetről, mert, amíg szét nem robbant benne az a sárga valami, amit kiköpött, ő volt a tanú.

